

TURISTIK DISKURSDA “MEHMONDO‘STLIK” KONSEPTINING
VERBALIZATSIYASIВЕРБАЛИЗАЦИЯ КОНЦЕПТА «ГОСТЕПРИИМСТВО» В
ТУРИСТИЧЕСКОМ ДИСКУРСЕVERBALIZATION OF THE CONCEPT OF “HOSPITALITY” IN TOURISM
DISCOURSE

Polvonnazarova Mashhura Shuxratovna

Xorazm viloyati Ma'mun universiteti “O‘zbek va Sharq tillari” kafedrası o‘qituvchisi

Bugungi kunda turizm nafaqat iqtisodiy, balki ijtimoiy va madaniy hodisa sifatida ham muhim ahamiyat kasb etmoqda. Turizm orqali sayohatchi muayyan hududning tarixiy obidaları bilan bir qatorda uning urf-odatları, milliy qadriyatları, kundalik turmush tarzi va kommunikativ madaniyati bilan ham tanishadi. Jahon turizm tashkiloti turizmni ijtimoiy, madaniy va iqtisodiy hodisa sifatida izohlaydi; madaniy turizm esa moddiy va nomoddiy madaniy meros, turmush tarzi, qadriyatlar, e'tiqod va an'analarni tajriba qilish bilan bog'lanadi. Shu jihatdan turistik diskurs muayyan xalqning madaniy qadriyatlarini boshqa madaniyat vakillariga yetkazuvchi kommunikativ vosita sifatida namoyon bo'ladi. O'zbek turistik diskursida ana shunday muhim lingvomadaniy konseptlardan biri “**mehmondo'stlik**” hisoblanadi.

Konsept insonning muayyan madaniyatga xos bilimlari, tasavvurlari, qadriyatları va tajribasini o'zida mujassamlashtiruvchi mental birlik sifatida talqin qilinadi. “Mehmondo'stlik” konsepti ham faqatgina mehmonni kutib olish yoki unga xizmat ko'rsatish ma'nosi bilan chegaralanmaydi. O'zbek lingvomadaniyatida u hurmat, saxovat, samimiylık, izzat-ikrom, dasturxon yozish va mehmonni ulug'lash kabi mazmuniy komponentlar bilan bog'liq. So'nggi tadqiqotlarda o'zbek tilidagi “**mehmondo'stlik**” konseptining konseptual, obrazli va qadriyaviy tarkibiy qismlari mavjudligi ko'rsatilgan. Xususan, o'zbek madaniyatida ushbu konsept dasturxon, mehmonning ulug'ligi va baraka kabi obrazlar bilan bog'lanishi qayd etilgan.

Turistik diskursda “mehmondo'stlik” konsepti, avvalo, **leksik birliklar** orqali verbalizatsiya qilinadi. Masalan: *mehmondo'st xalq, samimiy kutib olish, mehmonni izzat qilish, milliy dasturxon, mehmon kutish an'anasi, mehmonnavozlik, milliy taomlar, qadimiy mehmondo'stlik an'analari* kabi birikmalar sayyohga O'zbekistonning madaniy qiyofasini tasavvur qilish imkonini beradi.

Bundan tashqari, konsept **frazeologik va paremiologik birliklar** orqali ham ifodalanadi. Jumladan, “**Mehmon otangdan ulug'**” maqoli o'zbek madaniyatida mehmon maqomining yuqoriligini va unga nisbatan hurmat me'yorlarini ifodalaydi. Bunday birliklar oddiy axborot berishdan ko'ra kuchliroq lingvomadaniy mazmun hosil qiladi. “Mehmondo'stlik”ka oid o'zbek maqollarida mehmonni kutib olish, dasturxon yozish, hurmat ko'rsatish va saxovat kabi

mazmunlar faol uchrashi tadqiqotlarda ham qayd etilgan.

Turistik reklama matnlarida esa “mehmondo‘stlik” konsepti ko‘pincha **ijobiy baholovchi birliklar** bilan birgalikda qo‘llanadi. Masalan, *samimiy mehmondo‘stlik, unutilmas kutib olish, qadimiy mehmondo‘stlik an‘analari, mehmon uchun ochiq dasturxon, o‘zbekona mehmondo‘stlik* kabi birikmalar turistda ijobiy tasavvur hosil qilishga xizmat qiladi. Bunda konsept nafaqat milliy qadriyatni ifodalash, balki turistik destinatsiyaning jozibadorligini kommunikativ jihatdan taqdim etish vazifasini ham bajaradi.

“Mehmondo‘stlik” konseptining yana bir muhim verbalizatsiya vositasi — **milliy taomlar nomlaridir**. *Palov, somsa, non, shashlik, norin, manti, lag‘mon* kabi birliklar turistik matnlarda o‘zbek dasturxoni va mehmondo‘stlik tushunchasi bilan bir kontekstda qo‘llanganda, oddiy taom nomidan kengroq lingvomadaniy mazmun kasb etadi.

Chunki turist uchun milliy taom faqat gastronomik mahsulot emas, balki xalqning turmush tarzi, urf-odati va mehmon kutish madaniyatini ifodalovchi madaniy belgidir. Turistik diskursda “mehmondo‘stlik” konsepti **pragmatik** vazifani ham bajaradi. Turistik reklamada “Sizni samimiy kutib olamiz”, “O‘zbekona mehmondo‘stlikni his qiling”, “Milliy dasturxonimizdan bahramand bo‘ling” kabi murojaatlar turistni bevosita kommunikativ jarayonga jalb etadi. Bunday birliklar axborot berish bilan birga taklif, iliqlik va yaqinlik ma‘nolarini ham yuzaga chiqaradi. O‘zbekiston turizm industriyasidagi ingliz tilidagi kommunikatsiyada ham xushmuomalalik strategiyalari, nutq aktlari va mehmondo‘stlik tilining madaniyatlararo xususiyatlari alohida tadqiqot obyekti sifatida ko‘rilmoqda. Shunday qilib, “mehmondo‘stlik” konsepti turistik diskursda bir nechta verbal qatlamlar orqali namoyon bo‘ladi: **leksik birliklar, frazeologizmlar, maqollar, milliy taom nomlari, baholovchi birliklar va kommunikativ formulalar**. Ularning barchasi birgalikda O‘zbekistonning milliy-madaniy obrazini yaratishga xizmat qiladi.

Turistik diskursda “mehmondo‘stlik” konseptining verbalizatsiyasi o‘zbek xalqining milliy qadriyatlarini til vositasida ifodalashning muhim ko‘rinishlaridan biridir. Mazkur konsept “mehmon”, “dasturxon”, “milliy taom”, “izzat-ikrom”, “samimiy kutib olish”, “mehmonnavozlik” kabi birliklar orqali konkretlashadi. Ayniqsa, turistik reklama va internet matnlarida ushbu birliklarning qo‘llanishi milliy madaniyatni targ‘ib qilish, turistda ijobiy tasavvur shakllantirish va madaniyatlararo kommunikatsiyani rivojlantirishga xizmat qiladi. Demak, “mehmondo‘stlik” konsepti turistik diskursda faqat birgina axloqiy fazilat sifatida emas, balki **o‘zbek milliy-madaniy identitetini ifodalovchi lingvomadaniy vosita** sifatida namoyon bo‘ladi. Uning turistik matnlarda verbal ifodalanishi xalqning qadriyatlari, urf-odatlari va mehmon kutish an‘analarini xorijiy auditoriyaga yetkazish imkonini beradi.

Foydalanilgan adabiyotlar

Azizova N.B., Ismatova D. Linguocultural interpretation of the concepts “hospitality” and “mehmondustlik” in the Russian and Uzbek linguistic

worldviews. The Lingua Spectrum, 2026, Vol. 5, No. 1. – B. 424–429.

Abdullayev A.O., Mukumov M.X. O‘zbek va ingliz paremiologiyasida “mehmondo‘stlik” konseptining nazariy-metodologik asoslari: kognitiv-semantik va lingvomadaniy tahlil. World of Philology, 2026, Vol. 5, No. 2. – B. 14–22.

Najmiddinova M. Ingliz va o‘zbek tilida “mehmondo‘stlik”ga oid maqollarning lingvokulturologik xususiyatlari. Tamaddun Nuri jurnali, 2024.

